

Бъдещето на американската помощ за Украйна

I. Общ преглед

Тази статия разглежда незаменимата роля на американската военна и финансова помощ за Украйна по време на фазата на пълномащабна инвазия на Руско-украинската война (след 24.02.2022 г.). На следващо място се описват тенденциите в американската политика, които застрашават бъдещето на американската помощ за Украйна. В заключение се подчертава необходимостта от подсилване европейска отбранителна структура и значително по-голямо финансово участие на ЕС в конфликта. Основните изводи от настоящия доклад могат да бъдат обобщени по следния начин:

- Към настоящият момент САЩ е най-големият военен донор на Украйна. Без американската помощ украинската съпротива би била значително по-нерешителна.
- Настоящият спор в американския Сенат по отношение на милиардите долари за военна помощ за Израел и Украйна най-вероятно ще бъде разрешен в началото на 2024 г. за сметка на компромис от страна на демократите.
- В бъдеще, фокусът на САЩ ще се измести от Европа към Близкия изток и Индийско-тихоокеанския регион, независимо резултатите от президентските избори през 2024г.
- Европейските държави следва да предприемат спешни мерки в посока изграждане на военно-отбранителните си способности, както и мрежи за кибер-сигурност. Междувременно, следва да се повиши степента на енергийна независимост от Русия. Европейските държави следва да увеличат и помощта за Украйна.

II. Същност на проблема

1. Ключовата роля на чуждата помощ за украинската съпротива

Руското нахлуване в Украйна през 2022 г. бе посрещнато от силен военен отпор. От самото начало на войната Западният свят подкрепяше Украйна чрез дипломатически натиск, хуманитарна, военна и финансова помощ. Същевременно бяха наложени западни санкции с цел ограничаване възможността на Москва да финансира военните си сили. Въпросът дали Украйна би могла да удържи руската агресия и да нанесе загуби на Русия от такъв мащаб

поражда съмнение.

По време на първите месеци на инвазията украинските военни сили (ВСУ) успяха да спрат и частично да отблъснат атаката. В южните региони на страната обаче руската армия успя да превземе значителни територии и да подsigури жизненоважната сухопътна връзка с окупиран Крим. През 2023 г. характерът на войната се промени и на фронта настъпваха малко промени в териториално отношение. Конфликтът се превърна във „война на изтощение“ поради внушителните претърпени загуби и от двете държави, както в материално отношение, така и в човешко.¹

При тези обстоятелства, западната помощ е абсолютна предпоставка за украинската отбрана. Без оръжия на НАТО, обучение на военен персонал и военна помощ, численото превъзходство на Руската федерация би се оказало прекомерно. Финансовата помощ от Запада е също така важна – очакваният дефицит в украинския бюджет за 2024г. възлиза на притеснителната сума от 42 милиарда щатски долара, вследствие на бюджет за отбрана в размер на 22% от БВП.²

Същевременно, от гледната точка на Москва, т.нар. „умора от Украйна“ е, може би, единственият добър изход. Русия се оказва заседнала в изключително скъпа война без възгледи за пълна тактическа победа. През това време западните санкции влияят негативно на икономиката ѝ, жертвите нарастват и ВСУ стават все по-добре въоръжени. Именно по тази причина, Руската федерация залага на хибридната си стратегия, с която цели да разколебае западната помощ за Украйна. Особен интерес за Русия представляват американските избори през 2024.

2. Размерът на американската помощ

Най-щедрият военен донор на Украйна безспорно е САЩ – 43,9 милиарда щатски долара считано от януари 2022 г.³ С приноса си САЩ изпреварва военните доставки на Германия, ЕС, Обединеното кралство и Канада, взети заедно.⁴ Финансовата помощ на Америка е

¹ Въпреки че прогнозите варират повечето са единодушни, че и двете държави са загубили стотици хиляди души военен персонал и хиляди военни машини.

² Украинско министерство на финансите, 09 Nov 2023, *Parliament of Ukraine adopts State Budget for 2024*, последно посещение 22.12.2023, <https://www.kmu.gov.ua/en/news/verkhovna-rada-ukrainy-pryiniala-derzhbiudzheta-na-2024-rik>

³ Trebesch et al. (2023) ‘The Ukraine Tracker’ Kiel Institute for the World Economy

⁴ Ibid.

отново значителна – 25 милиарда щатски долара.⁵ За сравнение – по време на Студената война американската помощ за афганистанските муджахидини възлиза на 3,2 милиарда щатски долара.⁶

Сборната сума на американската помощ за Украйна от началото на 2022 г. достига близо 70 милиарда щатски долара. Тази колосална сума е критикувана от определени републикански народни представители, които целят да дискредитират администрацията на Байдън в опит да спечелят Белия дом през 2024 г., като същевременно мобилизират и собствения си електорат.

III. Близкото бъдеще на американската помощ

Вътрешнополитическият отпор на републиканците доведе до блокаж на последния американски законопроект за чуждестранна помощ. Общата стойност на планираната помощ възлиза на малко над 110 милиарда щатски долара.⁷ Всички републиканци гласуваха „против“ законопроекта, като обосноваха позицията си със ситуацията на Мексиканската граница. Аргументират се, че е неразумно САЩ да изпраща подобна сума за помощ в чужбина, докато ежедневно се случват хиляди незаконни преминавания на мексиканската граница и значително расте трафикът на фентанил. Лидерът на републиканците в Сената Мич Макконъл (Кентъки) обобщи позицията на партията си – без помощ за Украйна, докато не се вземат мерки за мексиканската граница.⁸

В същото време медийните изяви на множество републикански народни представители показват реалната им подкрепа за идеята да продължи помощта за Украйна и сенатори и от двете партии твърдят, че преговорите напредват. В крайна сметка, най-вероятно ще бъде постигната сделка по законопроекта, но едва след като демократите направят отстъпка за мексиканската граница. Сделка обаче по всяка вероятност няма да се случи до ранните месеци на 2024 г. Това неразбирателство ще застраши украинските позиции на

⁵ Ibid.

⁶ Feifer, G. The Great Gamble. The Soviet War in Afghanistan. HarperCollins e-books. 2009. стр.131; Сумата се равнява на около 9,9 милиарда щатски долара, когато се коригира спрямо инфлацията към м. декември, 2023 г.

⁷ Планира се 61 милиарда щатски долара от тази сума да бъдат изпратени за Украйна.

⁸ Republican leader Mitch McConnell News Room, 14.12.2023, *Senate Cannot Claim To Address National Security Without Restoring Border Security*, последно посещение 22.12.2023,

[https://www.republicanleader.senate.gov/newsroom/remarks/senate-cannot-claim-to-address-national-security-without-restoring-border-security;](https://www.republicanleader.senate.gov/newsroom/remarks/senate-cannot-claim-to-address-national-security-without-restoring-border-security)

фронта.⁹ Ситуацията само се влошава от неуспеха на европейските лидери да постигнат единодушие по отношение на европейски пакет за Украйна в размер на 54 милиарда евро, поради вето на Унгария.

Важно е да уточним, че тази тактика – „политическо изнудване“ - не представлява нищо ново в американската политика. По-рано, републиканските народни представители успяха да спечелят големи компромиси от демократите при сделката за тавана на дълга – никакво покачване на невоенните разходи пред 2024 г. и покачване от 1% през 2025г.

Връщайки темата към изборите – бившият президент Доналд Тръмп най-вероятно ще спечели републиканската номинация за изборите през 2024 г., тъй като продължава да печели предимство пред губернатор Рон Десантис (Флорида).¹⁰ Към декември 2023 г., социологическите проучвания показват, че Тръмп има предимство и пред Байдън.¹¹

Бившият президент не изневери на стила си, когато заяви, че ще приключи войната в Украйна в рамките на 24 часа от встъпването му в длъжност. Това изявление създаде у много притеснението, че ще притисне Украйна да приеме настоящото териториално статукво.

Въпреки че други предполагат, че това е просто част от характерната за Тръмп реторика, историята познава опасен прецедент. По време на президентството на Тръмп по-голямата част от американската армия напусна Афганистан¹² и Сирия, което постави местните американски съюзници в безпомощно положение. По отношение на Украйна – в изтекъл телефонен разговор Тръмп се опита да принуди Зеленски да разследва семейство Байдън, като залогът беше американската помощ за Украйна. Характерно за външната политика на Тръмп е, че заема решителни позиции срещу Техеран и Пекин, а

⁹ The White House Briefing Room, 04.12.2023, *Letter to Congressional Leadership Regarding the Need for Urgent Action to Support Ukraine's Defense*, последно посещение - 22.12.2023, <https://www.whitehouse.gov/omb/briefing-room/2023/12/04/letter-to-congressional-leadership-regarding-the-need-for-urgent-action-to-support-ukraines-defense/>

¹⁰ FiveThirtyEight Interactives Latest Polls, последно обновен 21.12.2023, последно посещение 22.12.2023, <https://projects.fivethirtyeight.com/polls/president-primary-r/2024/national/>

¹¹ FiveThirtyEight Interactives Latest Polls, последно обновен 21.12.2023, последно посещение 22.12.2023, <https://projects.fivethirtyeight.com/polls/president-general/2024/national/>

¹² Въпреки че последните американски войници в Афганистан напуснаха страната по време на президентството на Байдън, към 2021 г. администрацията на Тръмп беше намалила числеността на персонала до 2500 души - рекордно ниско количество от 2001 г. до този момент.

не срещу Москва. В крайна сметка, Тръмп изпрати помощ за Украйна, но едва след като беше убеден от военните си съветници.

Тази тенденция най-вероятно ще продължи в случай на негова победа на президентските избори поради електоралната нагласа на болшинството от гласоподавателите му.¹³

Най-реалистичният сценарий е този, при който американската помощ за Украйна намалява при републиканска победа на президентските избори. Големи съвместни усилия на двете партии в конгреса биха могли да заобиколят нежеланието на Тръмп да продължи подкрепата за Украйна, но това изглежда все по-невъзможно предвид процеса на поларизация на американската политика.

IV. Американската помощ в идните години

Руската федерация представлява най-директната и значителна заплаха за европейската сигурност. Независимо от това кой ще спечели изборите през 2024 г., европейските държави следва да вземат предвид следните процеси в американската политика:

На първо място, фокусът на американската финансова и военна мощ ще се премести върху Китай. Американската отбранителна стратегия от 2022 г. характеризира Китай като най-всеобхватната и сериозна заплаха за американската национална сигурност.¹⁴ Въпреки че същата стратегия разпознава в лицето на Русия „остра заплаха“,¹⁵ американските средства ще бъдат пренасочени в Индийско-тихоокеанския регион. САЩ ще търси нови съюзници в близост до Китай и ще се стреми да подсили връзките си с настоящите, като крайната цел е анти-китайска коалиция. Другите съюзници на НАТО, намиращи се в близост до Китай, също ще пренасочат усилията си. Ескалацията на конфликта в Тайванския проток само ще ускори този процес.

На второ място, в Близкия изток се изостря конфликта между Иран и Израел. Израелската армия се намеси в Ивицата Газа, като съществува риск от военни действия и в съседните

¹³ Andy Cerda, Pew Research, 08.12.2023, *About half of Republicans now say the U.S. is providing too much aid to Ukraine*, последно посещение 22.12.2023, <https://www.pewresearch.org/short-reads/2023/12/08/about-half-of-republicans-now-say-the-us-is-providing-too-much-aid-to-ukraine/>

¹⁴ Американско министерство на отбраната, 27.10.2023, *2022 National Defense Strategy of the United States of America*, последно посещение 22.12.2023, <https://media.defense.gov/2022/Oct/27/2003103845/-1/-1/1/2022-NATIONAL-DEFENSE-STRATEGY-NPR-MDR.PDF>

¹⁵ Ibid.

държави. В ролята си на ключов американски съюзник, Израел най-вероятно ще получава все повече военна и финансова помощ от САЩ.

На последно място, виждаме рекордно високо ниво на недоверие и неприязън между републиканците и демократите в Америка.¹⁶ Тази пропаст може само да се превърне в повече спречквания между партиите в Конгреса и навсякъде в политическия спектър. Резултатът е, че двупартийното сътрудничество ще става все по-рядко явление.

Така представената комбинация от фактори не вещае добро бъдеще на американската военна помощ за Европа и Украйна. Въпреки че Америка безспорно вижда заплаха в лицето на Руската федерация, други конфликти отклоняват вниманието ѝ от Европа. Междувременно, европейските държави не се подготвят за промяна в американската външна политика – през 2021 г. само 6 членки на ЕС са похарчили повече от 2% от БВП за отбрана.¹⁷

V. Последни заключения

Европа разчиташе в прекалено голяма степен на САЩ за собствената си защита и неблагоприятните последици от това неизбежно се проявиха. Липса на американска ангажираност на Стария континент, продължителна зависимост от руски енергийни доставки и хибридната стратегия на Кремъл могат в своята съвкупност да се окажат непреодолимо изпитание за европейската сигурност.

За да защити себе си от руската хибридна агресия Европа следва в спешен порядък да увеличи средствата за отбрана, да създаде обща отбранителна система, да увеличи помощта за Украйна и да ускори работата по придобиване на енергийна независимост от Русия. Няма съмнение, че всичко това ще бъде икономически скъпо, но руска победа в Украйна ще вдъхне кураж на бъдеща агресия на Стария континент със същата крайна цел – ревизия на възникналото след Студената война статукво. Предвид всичко, цената за гарантиране на сигурността следва да се заплати час по-скоро.

¹⁶ The Economist, 17.08.2022, *How Democrats and Republicans See Each Other*, последно посещение 22.12.2023, <https://www.economist.com/graphic-detail/2022/08/17/how-democrats-and-republicans-see-each-other>

¹⁷ Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI), *World Bank Data - Military expenditure (% of GDP) – European Union*, последно посещение 22.12.2023. – <https://data.worldbank.org/indicator/MS.MIL.XPND.GD.ZS?locations=EU>